

Juomatapojen muutossuuntia Pohjoismaissa 1970-luvun puolivälin jälkeen

Jussi Simpura

Tämän artikkelin tarkoituksena on koota yhteen eri Pohjoismaissa tehtyjen juomatapatutkimusten tuloksia ja arvioida niiden varassa juomatapojen kehitystä viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana. Arvion peruslähtökohtana on vuonna 1979 kerättyyn aineistoon perustuva pohjoismainen alkoholikysely (ks. Hauge & Irgens-Jensen 1987 a). Tarkasteluajanjakso on valittu ulottumaan 1970-luvun puolivälistä tähän päivään, jotta kaikista Pohjoismaista saataisiin ainakin kaksi jossain määrin vertailukelpoista havaintopistettä. Itse juomatapamuutosten lisäksi artikkelissa kiinnitetään erityistä huomiota toisistaan riippumattomien tutkimusten keskinäiseen vertailtavuuteen ja siinä ilmeneviin ongelmiin. Artikkelissä sisältyy samalla kattavan katsauksen sekä vuoden 1979 pohjoismaisen alkoholikyselyn tuloksiin että juomatapoja koskeviin haastattelu- ja kyselytutkimuksiin Pohjoismaissa.

Eri maita koskevat vertailevat juomatapatutkimukset eivät ole kovin tavallisia. Vuoden 1979 pohjoismainen alkoholikysely on itse asiassa niitä harvoja tutkimuksia, jotka on nimenomaan suunniteltu eri maitten väliseen vertailuun. Muita vastaavanlaisia ovat Maailman terveysjärjestön Meksikossa, Sambiassa ja Skotlannissa teettämä tutkimus paikallisyhteisöjen suhtautumista alkoholiin (ks. esim. Rootman & Moser 1984) ja tutkimus Yhdysvaltojen espanjankielisen väestön, Meksikon ja Madridin alueen juomatapaeroista (ks. esim. Caetano & Medina Mora 1988).

Tavallisesti eri maitten väliset juomatapatutkimukset perustuvat jälkikäteen tehtyihin eri

maista saatujen tutkimustulosten tarkasteluun. Myös tällaiset vertailut ovat edelleen varsin harvinaisia: esimerkkejä ovat Suomen ja Skotlannin vertailu (Simpura 1979, 1981 a,b) ja Sveitsin, Saksan liittotasavallan ja Hollannin välinen vertailu (Knibbe & Lemmens 1987). Nämä vertailut perustuvat haastattelu- ja kyselytutkimuksiin. Kokonaan toisenlaista, juomisen kulttuurisiin merkityksiin keskittyvää vertailuasetelmaa edustaa tuore tutkimus niin sanotun role-playing-menetelmän soveltamisesta Suomen, Tanskan ja Saksan liittotasavallan välisessä vertailussa (Simpura & al. 1988).

Tässä artikkelissa tähdätään olemassa olevien ja julkaistujen tietojen varassa tehtävään jälkikäteistarkasteluun. Tällaisessa vertailussa törmätään lukuisiin käytännön ongelmiin, sillä tutkimukset poikkeavat usein olennaisesti toisistaan sekä tiedonkeruutapojen että asiasisältönsä puolesta, eikä vielä ole syntynyt vakiintuneita kansainvälisiä käytäntöjä edes yksinkertaisimpien perusasioiden kuvaamiseksi (ks. esim. Simpura 1988 a). Tuoreessa tutkimuksessa, jossa verrattiin Yhdysvaltojen eri osavaltioissa tehtyjä tutkimuksia, kävi ilmi, että oli erittäin vaikeaa löytää yhteisiä ja vertailukelpoisia tietoja (Hasin & al. 1988). Samat ongelmat ovat odotettavissa Pohjoismaitten välisessä vertailussa.

VUODEN 1979 POHJOISMAINEN ALKOHOLIKYSELY

Esitettävän tulosvertailun lähtökohdaksi otetaan vuoden 1979 pohjoismainen alkoholikysely. Sen tuloksista on julkaistu erillinen yhteenveto (Hauge & Irgens-Jensen 1987 a), ja tuloksia on esitetty parissakymmenessä artikkelissa, mutta ei suomeksi, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Siksi on taulukkoon 1 kerätty eräitä päätuloksia, ja artikkelin kirjallisuusluettelossa on erikseen luettelo tutkimuk-

Artikkeli on muokattu esitelmästä, joka pidettiin 35. Kansainvälisessä alkoholismi- ja huume kongressissa Osllossa 31. 7. — 6. 8. 1988. Hildigunnur Ólafsdóttir, Tómas Helgason, Sturla Nordlund ja Kerstin Stenius ovat täydennyksillään ja korjauksillaan auttaneet artikkelin laadinnassa.

Taulukko 1. Vuoden 1979 pohjoismaisen alkoholikyselyn perustuloksia (20—69-vuotias väestö)

	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi
Otos ja näyte				
otoksen koko	3 000	3 472	3 000	3 070
vastaajien lukumäärä	2 137	2 158	1 627	1 787
vastausprosentti	71	63	54	58
Raittiiden osuus ¹ (% ao. väestöryhmästä)				
miehet	10	12	11	8
20—29-vuotiaat	6	4	4	3
30—49-vuotiaat	7	12	8	5
50—69-vuotiaat	11	23	19	15
naiset	23	27	20	15
20—29-vuotiaat	8	10	9	2
30—49-vuotiaat	17	26	14	10
50—69-vuotiaat	43	50	37	28
Alkoholin vuosikulutus (cl 100 %:n alkoholia, keskiarvo, alkoholin käyttäjät)				
miehet	576	402	466	496
20—29-vuotiaat	657	502	712	645
30—49-vuotiaat	683	331	381	581
50—69-vuotiaat	355	206	319	396
naiset	162	152	179	194
20—29-vuotiaat	189	177	201	236
30—49-vuotiaat	167	162	201	218
50—69-vuotiaat	119	65	105	123
Humaltumistiheys (% alkoholin käyttäjistä)				
humaltuu ainakin kerran viikossa				
miehet	13	16	10	8
naiset	2	5	2	1
ei humaltunut viimeksi kuluneen vuoden aikana				
miehet	18	4	19	29
naiset	42	13	43	57

¹Raitis on vastaaja, joka oman ilmoituksensa mukaan ei ollut nauttinut alkoholia tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana.

Lähde: Hauge & Irgens-Jensen 1987 a, taulukot 1, 2, 3 ja 6

seen liittyvistä julkaisuista. Aikaisempia pohjoismaisia vertailuja ovat 1960-luvulla tehdyt tutkimukset Pohjoismaitten pääkaupunkilaispoikien (Bruun & Hauge 1963) ja -miesten (Jonsson & Nilsson 1972) juomatavoista.

Pohjoismaisen alkoholikyselyn suurin puute oli se, että Tanska ei tullut tutkimukseen mukaan. Tanskahan on Pohjoismaitten joukossa kiinnostava poikkeus sekä alkoholijärjestelmältään että juomatavoiltaan ja alkoholiasenteiltaan (ks. esim. Partanen 1988), ja se on myös EY:n jäsen, millä on oma vaikutuksensa alkoholiloihin. Edellä mainitussa Suomea, Tans-

kaa ja Saksan liittotasavaltaa koskevassa juomiskulttuurien vertailussa (Simpura & al. 1988) kävi selvästi ilmi, että Suomessa alkoholi on erityisen maininnan arvoinen ilmaisuvoimainen seikka, jolla voidaan tehokkaasti osoittaa eri tapahtumien välisiä suhteita, Tanskassa taas vähemmän erityishuomiota ansaitseva ja usein itsestään selvä ilmiö, joka liittyy aterioihin ja ”hyvään elämään”; Saksan liittotasavallassakin alkoholi jää vähälle huomiolle, mutta näyttää liittyvän tiukemmin muodollisiin käytäytymissäntöihin kuin Tanskassa.

Vaikka vertailua vaikeuttavat erilaiset vas-

tausprosentit ja kyselyssä selville saadun alkoholin osuuden suuri vaihtelu maittain ja juomaryhmittäin (ks. lähemmin Simpura 1981 b), on tuloksista ollut mahdollista tehdä muutamia yleisiä päätelmiä. Jos maat pitäisi asettaa järjestykseen, jossa ”perinteisintä” kuviteltua pohjoismaista juomatapaa edustava maa on ensimmäisenä, olisi järjestys Islanti, Suomi, Norja, Ruotsi. Islannissa on eniten raittiita ja humaltuminen suhteellisesti tavallisinta käyttäjien keskuudessa, Ruotsissa on vähiten raittiita ja humaltuminen suhteellisesti harvinaisinta. Yleisesti ottaen maiden juomatavoissa on kuitenkin paljon samankaltaisuutta, alkoholisenteet ovat samansuuntaisia ja alkoholin käyttöön liittyviä seurauksia koetaan suurin piirtein samassa määrin eri maissa. Erot eri väestöryhmien välillä ovat eri maissa likimain samankaltaiset. Erityisen tärkeää on huomata, että alkoholin kulutustason ja juomisen erilaisen seurausten, sekä kielteisten että myönteisten, kokemisen välinen yhteys on eri maissa samanlainen. Samaten niin sanottujen suurkuluttajien osuus on samalla tavalla yhteydessä kulutustasoon eri maissa (ks. kuvio 1).

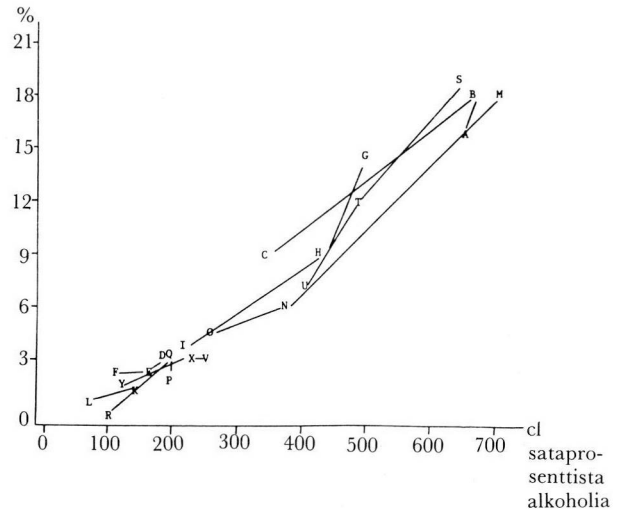
ALKOHOLIN KOKONAISKULUTUKSEN KEHITYS POHJOISMAISSA

Pohjoismaitten välillä on huomattaviakin eroja alkoholin kokonaiskulutusmäärissä. Tanska on omassa luokassaan keskieurooppalaisella kulutustasolla, Suomi selvästi toisella sijalla ja Islanti yhtä selvästi peränpitäjänä. Taulukossa 2 on esitetty tietoja 1980-luvun kulutustilastoista. Vaikka kaikissa maissa kulutustilastot ovat hyvät, aiheuttaa ongelmia niin sanottu tilastoimaton alkoholin kulutus: ulkomaanmatkoilta tuotu, itse valmistettu tai muuten julkisen myyntikoneiston ulkopuolelta hankittu alkoholi. Parhailaan on käynnissä erityinen selvitys tilastoimattoman alkoholin kulutuksen laajuudesta Pohjoismaissa (Österberg & al. 1988). Sen alustavat tulokset viittaavat siihen, että maitten välinen järjestys kulutusasteikolla ei muutu, mutta Suomen, Ruotsin ja Norjan väliset erot pienenevät.

Maiden aikaisemmasta alkoholin kulutuksen kehityksestä on hyvä muistaa, että Ruotsilla oli pitkään viiden maan joukossa korkein kulutustaso, kunnes Tanska ohitti sen niinkin

Kuvio 1. Suurkuluttajien osuus alkoholin käyttäjistä ja alkoholin keskimääräinen vuosikulutus eri väestöryhmissä Suomessa, Islannissa, Norjassa ja Ruotsissa vuonna 1979

suurkuluttajia
alkoholin käyttäjistä

Suurkuluttajiksi määritettiin yli 1 000 cl satapro-senttista alkoholia vuodessa nauttivat.

Väestöryhmien symbolit	ikä		
	20—29	30—49	50—69
Suomi miehet	A	B	C
Suomi naiset	D	E	F
Islanti miehet	G	H	I
Islanti naiset	J	K	L
Norja miehet	M	N	O
Norja naiset	P	Q	R
Ruotsi miehet	S	T	U
Ruotsi naiset	V	X	Y

Lähde: Simpura 1985 b, kuvio 3

Taulukko 2. Henkeä kohti laskettu alkoholin kulutus Pohjoismaissa 1981—1986, cl 100-prosenttista alkoholia

	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi
1981	9,55	6,40	3,16	4,15	5,07
1982	9,86	6,35	3,11	3,73	5,19
1983	10,31	6,37	3,22	3,79	4,96
1984	10,16	6,49	3,38	3,90	4,90
1985	9,86	6,44	3,19	4,10	4,96
1986	9,91	6,86	3,34	4,15	5,19

Lähteet: Tanska, Suomi, Norja, Ruotsi: Nordisk alkoholstatistik 1988; Islanti: Nordisk statistisk årsbok 1986

myöhään kuin 1960-luvun alussa. Suomi ohitti puolestaan Ruotsin 1970-luvun puolivälissä. Viimeksi kuluneella vuosikymmenellä on maitten kulutuskehityksessä eräitä eroja. Tanskan kulutusluvut ovat vaihdelleet suhteellisen paljonkin 10 litran tuntumassa. Suomessa alkoholin kulutus oli muuttumaton lähes vuosikymmenen vuoteen 1985 asti, jonka jälkeen kulutus on lähtenyt selvään nousuun. Myös Islannissa kulutusluvut ovat olleet hyvin vakaat. Sekä Norjassa että Ruotsissa kulutustaso on nyt alempi kuin 1970-luvun puolivälissä, mutta 1980-luvulla kulutusluvut ovat jonkin verran vaihdelleet kumpaankin suuntaan. Norjassa ja Suomessa alkoholimyymälöiden henkilökunnan lakot 1980-luvulla vaikeuttavat lukujen arvioimista eräinä vuosina. Muuten maitten alkoholipoliittiset järjestelmät eivät ole muuttuneet 1980-luvulla. Islannissa tosin on päätetty toteuttaa huomattava uudistus maaliskuussa 1989, jolloin maassa tähän asti kielletty yli 2,25 tilavuusprosentin vahvuinen olut tulee myyntiin. Tämäkään uudistus ei vaikuta tässä artikkelissa käsiteltäviin tuloksiin.

JUOMATAPATUTKIMUKSIA POHJOISMAISSA 1970-LUVUN PUOLIVÄLIN JÄLKEEN

Taulukkoon 3 on koottu yhteen tietoja Pohjoismaissa tehdyistä koko väestöä koskeneista

juomatapatutkimuksista. On myös suuri määrä alueellisesti rajattuja tai johonkin erityisväestöryhmään, varsinkin nuorisoon, kohdistuneita tutkimuksia, mutta niitä ei tässä käsitellä. Taulukkoon 3 ei myöskään sisälly erilaisten kaupallisten markkinatutkimusten yhteydessä kerättyjä tietoja, koska niitä ei yleensä ole saatavissa julkisesti raportoitaviksi. Tällaisia markkinatutkimustietoja on kuitenkin kerätty useissa maissa. Eri maissa on tietoja alkoholin käytöstä sisällytetty myös terveystieteiden tekemiin terveyskäyttätymistutkimuksiin ja tilastokeskusten elinolotutkimuksiin. Näistä ei kuitenkaan yleensä ole, ainakaan toistaiseksi, helposti saatavilla julkaistuja tietoja. Siksi tällaisia tutkimuksia on mainittu vain Suomessa. Taulukossa 3 mainittuihin tutkimuksiin ei erikseen viitata tekstissä, vaan lähdetiedot ovat myös mukana taulukossa.

Tanskassa on julkaistuja tietoja saatavilla kolmesta eri tutkimuksesta. Vuonna 1976 tehty hyvinvointitutkimus sisälsi yhden kysymyksen juomisesta. Vuonna 1977 teki Alkohol- og Narkotikarådet erityistutkimuksen juomatavoista ja alkoholiongelmista. Vuonna 1985 oli juomista koskevia kysymyksiä sisällytetty yleiseen omnibus-tyyppiseen kyselyyn.

Suomessa on Alkoholitutkimussäätiön ja Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen toimesta tehty sarja aikuisväestön juomatapoja koskevia tutkimuksia vuosina 1968, 1969, 1976 ja 1984.

* = pohjoismainen alkoholikysely 1979.

+ = postikysely; kaikki muut haastattelututkimuksia.

¹Tanskassa käytetyt kysymykset sisältävät yhden kysymyksen siitä, mikä on tyypillinen kulutusmäärä viikossa. Mittayksikkönä on ollut "genstand", joka vastaa yhtä olutta tai 13,5 cl:aa sataprosenttista alkoholia (Nielsen 1982, liite, s. 13a). Lisäksi on käytetty erillisiä kysymyksiä todellisesta juodusta määrästä tutkimuspäivää edeltäneenä päivänä ja edeltäneenä viikonloppuna. Näiden perusteella voidaan karkeasti arvioida todellinen (ei vain tyypillinen) viikoittainen alkoholin kulutus (taulukossa merkitty C:llä).

Suomessa juomatapatutkimukset sisältävät useita erilaisia alkoholin kulutuksen mittaustapoja (mittareiden vertailusta ks. Simpura 1988 b), joista julkaisuissa on etupäässä käytetty juomistiheydestä riippuvan jakson kaikkiin juomiskertoihin perustuvaa jaksoarviota (taulukossa merkitty P:llä). Se siis kuvaa "todellista", ei vain tyypillistä juomista. Mukana ovat haastattelua edeltänyttä viikkoa koskeva mittari sekä ns. QF (quantity-frequency) -tyyppinen mittari, joka perustuu juomaryhmittäin tehtyihin tyypillistä juomistiheyttä ja tyypillistä kertakulutusta koskeviin kysymyksiin. Tällaista QF-mittaria käytettiin myös pohjoismaisessa alkoholikyselyssä (ks. Simpura 1981 b).

Islannissa ei vuoden 1979 pohjoismaista alkoholikyselyä lukuun ottamatta ole julkaistu tietoja, jotka perustuisivat alkoholin kulutusmittaukseen. QF-tyyppistä mittaria on käytetty luokittelemaan alkoholin käyttäjiä eri käyttäjätyyppeihin, mutta ei kulutusmäärien arviointiin. Aivan viime aikoina on kuitenkin julkaistu yhdellä kerralla nautittuja alkoholimääriä koskevia tuloksia (Helgason 1988 a, b).

Norjassa on sovellettu samanlaista QF-mittaria kuin pohjoismaisessa alkoholikyselyssä, mutta lisäksi on esitetty täydennyskysymyksiä Norjassa tärkeästä kotitekoisesta alkoholista.

Ruotsin 1980-luvun tutkimuksissa esitetyt kulutusmääriä koskevat tiedot perustuvat yksityiskohtaisiin juomaryhmittäin esitettyihin arvioihin kuvitellulla "tyypillisellä" viikolla juotavista määristä (taulukossa merkitty T:llä).

Taulukko 3. Aikuisväestöä koskevia juomatapatutkimuksia Pohjoismaissa 1970-luvun puolivälin jälkeen

MAA pääraportit	vuosi	tutkitun väestö- ryhmän ikä	raittius	tietosisältö		alkoholin kulutus ¹
				juomistiheys	humaltumis- tiheys	
TANSKA						
Hansen & Andersen 1985	1976	20 — 69	edellisenä päivänä	—	—	viikko (C)
Nielsen 1982	1977	16 —	edellisenä päivänä	—	—	edellinen päivä
Hansen & Andersen 1985	1985 (1984)	16 —	edellisenä päivänä & ”täysraitis”	—	—	edellinen viikonloppu (C)
SUOMI						
Simpura 1985	1976	15 — 69	12 kk & elin-aikainen	kyllä	—	vuosi viikko P
Hauge & Irgens-Jensen 1987a, b	1979* +	20 — 69	12 kk	erikseen juoma-ryhmittäin	kyllä	vuosi 4 vk QF
(Terveyskäytt.-tutkimus ks. alla)	1982 +	15 — 64	12 kk	kyllä	—	—
	1983 +	15 — 64	12 kk	kyllä	—	—
	1984 +	15 — 64	12 kk	kyllä	—	—
Simpura 1985	1984	15 — 69	12 kk & elin-aikainen	kyllä	kyllä	vuosi viikko P, QF
(Terveyskäytt.-tutkimus ks. esim. Niemensivu & al. 1988)	1985 +	15 — 64				
	1986 +	15 — 64				
	1987 +	15 — 64	12 kk	kyllä	kyllä	viikko (C)
ISLANTI						
Helgason 1984, 1987	1979 +	25 — 54	elinikäinen	kyllä	epäsuora	ei julkaistu
Hauge & Irgens-Jensen 1987a, b	1979* +	20 — 69	12 kk	erikseen juoma-ryhmittäin	kyllä	vuosi 4 vk QF
Helgason 1987, 1988a, b	1984	20 — 59	elinikäinen	kyllä	epäsuora	juomiskerta
NORJA						
Nordlund 1981	1979	15 — (18 —)	12 kk	erikseen juoma-ryhmittäin	kyllä	vuosi QF
Hauge & Irgens-Jensen 1987a, b	1979* +	20 — 69	12 kk	erikseen juoma-ryhmittäin	kyllä	vuosi 4 vk QF
Nordlund 1987	1985	15 — (18 —)	12 kk	erikseen juoma-ryhmittäin	kyllä	vuosi QF
RUOTSI						
Hauge & Irgens-Jensen 1987a, b	1979* +	20 — 69	12 kk	erikseen juoma-ryhmittäin	kyllä	vuosi 4 vk QF
Rapport 88, 1988	1982	18 — 70	—	—	—	viikko T viikko
	1983	18 — 70	—	—	—	viikko
	1984	18 — 70	—	—	—	viikko
Report 87, 1987	1985	18 — 70	—	—	—	viikko
ks. myös esim.	1986	18 — 70	—	—	—	viikko
Allmänhetens	1987	18 — 70	—	—	—	viikko
alkoholvanor 1986	1988	18 — 70	—	—	—	viikko

Lisäksi Kansanterveyslaitos on aikuisväestön terveyskäyttötutkimuksissa selvittänyt muutamalla kysymyksellä eräitä juomatapojen piirteitä 1980-luvulla. Suomi oli myös mukana vuoden 1979 pohjoismaisessa alkoholikyselyssä.

Islannissa on yliopistollisen sairaalan psykiatrisen laitoksen tehnyt sarjan kyselytutkimuksia, joissa samaa otosta on seurattu vuosina 1974, 1979 ja 1984 juomatapojen ja alkoholi-ongelmien osalta; pääpaino on ollut alkoholi-ongelmissa. Islanti osallistui vuoden 1979 pohjoismaiseen alkoholikyselyyn.

Norjassa on erityinen alkoholi- ja huume-tutkimuslaitos (SIFA, Statens institutt for alkohol- og drogforskning), jolla on pitkä sarja haastattelututkimuksia juomatavoista. Taulukkoon 3 on sisällytetty vain vuoden 1975 jälkeen tehdyt kaksi tutkimusta. Norja oli myös mukana vuoden 1979 pohjoismaisessa alkoholikyselyssä.

Ruotsissa on sikäläinen alkoholin myyntimonopoli Systembolaget teettänyt vuodesta 1982 lähtien vuosittain juomatapoja koskevan tutkimuksen, jonka tiedot on kerätty omnibus-tutkimuksen yhteydessä haastatteluin. Ruotsi oli myös mukana pohjoismaisessa alkoholikyselyssä 1979.

JUOMATAPOJEN KEHITYSPIIRTEITÄ 1970-LUVUN PUOLIVÄLIN JÄLKEEN

Jo taulukon 3 tiedoista voi päätellä, että Pohjoismaissa tehtyjen juomatapatutkimusten vertailu törmää moniin vaikeuksiin. Itse asiassa käy niin, että vain muutama hyvin yksinkertainen seikka voidaan ottaa vertailtavaksi. Ihanneltilanteessa eri maiden välisen juomatapavertailun pitäisi sisältää ainakin seuraava minimilista, josta on keskusteltu muun muassa Kettil Bruun Societyn järjestämissä alkoholiepidemiologian kokouksissa:

- raittiiden ja alkoholin käyttäjien osuudet
- yleinen juomistiheys
- viikon (tutkimusta edeltäneen) todellisen alkoholin kulutus, jonka perusteella esim.
 - naisten ja miesten kulutusosuudet
 - runsaan alkoholin käytön esiintymisen väestössä
- rajun juomisen tai humalajuomisen esiintymistiheys.

Nyt voidaan esittää vain muutamia hajanaisia tietoja raittiiden osuudesta ja kulutuksen jakautumisesta miesten ja naisten kesken. Tekstissä käsitellään myös juomistiheyden ja humaltumistiheyden tietojen vertailtavuuteen liittyviä ongelmia.

Raittiiden ja alkoholin käyttäjien osuudet

Tavallisesti raittiiden ja käyttäjien välinen erottelu tehdään kysymällä, onko vastaaja nauttinut alkoholijuomia jonkin tiedusteluajankohtaa edeltävän kiinteän ajanjakson aikana. Vertailtavuusongelmia syntyy siitä, että eri tutkimuksissa on käytetty erilaisia ajanjaksoja, ja myös käsite ”alkoholijuoma” voi vaihdella.

Saatavilla olevissa pohjoismaisissa tutkimuksissa tavallisin raittiuden kriteeri on ollut se, että raitis ei oman ilmoituksensa mukaan ole nauttinut lainkaan suurin piirtein 3 tilavuusprosentin vahvuisia tai sitä väkevempiä alkoholijuomia tiedonkeruuta edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Tätä vastaavaa määritelmää ei ole kuitenkaan käytetty yhdessäkään tanskalaisista tutkimuksista. Tanskassa ainoa raittiuteen viittaava tieto on saatavilla vuodelta 1985, jolloin on kysytty, ovatko vastaajat mielestään täysraittiita (totalt afholdende; ks. Hansen & Andersen 1985, 48—50). Ruotsin 1980-luvun tutkimusten tuloksista sen paremmin kuin tutkimusaineistostakaan ei ole saatavissa tietoa raittiiden osuuksista.

Saadut niukat tiedot viittaavat siihen, että raittius olisi Tanskassa harvinaisempaa kuin muissa Pohjoismaissa (taulukko 4). Ruotsi olisi seuraavaksi vähiten raitis, ja muut kolme maata ovat likimain samalla tasolla. Suomessa raittius on naisten keskuudessa yleisempää nyt kuin 1970-luvulla, Islannissa taas raittius olisi vähentynyt 1980-luvun puoliväliin tultaessa. Norjassa tilanne on muuttumaton, eikä muiden maiden kehityksestä voi saatavilla olevien tietojen varassa sanoa juuri mitään.

Yleinen juomistiheys

On hieman hämmästyttävää, että suuri osa pohjoismaisista tutkimuksista ei tarjoa lainkaan tietoja yleisestä juomistiheydestä. Monet tutkimukset kyllä sisältävät tietoja oluen, viinin ja väkevien nauttimistiheyksistä, mutta

näitä tietoja ei voi luotettavasti käyttää yleisen juomistiheyden laskemiseen, koska on tavallista, että yhdellä juomiskerralla nautitaan useita eri juomalajeja. Esimerkiksi Suomessa vuonna 1984 oli 22 % miesten ja 17 % naisten juomiskerroista sellaisia, että nautittiin useampaan kuin yhteen juomaryhmään kuuluvia juomia (Simpura 1985, taulukko 5.3.). Tutkimuksissa esiintyvät yleistä juomistiheyttä koskevat kysymykset ovat kahdentyyppisiä: kysytään joko tyypillistä juomistiheyttä tai todellista juomiskertojen määrää esimerkiksi viikon mittaisella jaksolla. Ei näyttänyt kuitenkaan mahdollista esittää vertailutuloksia yleisen juomistiheyden osalta.

Kulutetut alkoholimäärät

Kaikissa juomatapatutkimuksissa on alkoholin kulutuksen mittaaminen suuri ongelma (ks. esim. Alanko 1984; Room 1985; Simpura 1988 a). Päävaikeus on vastaajien taipumus unohtaa ja salailla juomistaan. Näistä syistä piiloon jääneen kulutuksen osuus vaihtelee suuresti tutkimuksesta toiseen, ja myös maasta toiseen sellaisissakin tutkimuksissa, joissa käytetään periaatteessa samaa tiedonkeruumenettelmää (esimerkkinä pohjoismainen alkoholikysely, ks. Simpura 1981 b). Yleensä joudutaan olettamaan, että salailu ja unohtaminen on samanlaajuista eri väestöryhmissä ja alkoholin vuosikulutuksen eri tasoilla.

Voi ajatella, että tiedot eri väestöryhmien välisistä kulutustaseroista tai kulutusjakauksen muodosta ovat vähemmän alttiita vertailukelpoisuusongelmille kuin tiedot absoluuttisista kulutusmääristä. Tästä syystä tässä artikkelissa esitetään vain tietoja naisten ja miesten osuudesta eri maiden alkoholin kulutuksesta; vastaavia tietoja olisi voinut laskea myös eri ikäryhmille, mutta valitettavasti eri tutkimusten julkaistuissa tuloksissa käytetyt ikäryhmitykset sopivat varsin huonosti yhteen. Tietoja muilla tavoin muodostetuista väestöryhmistä on vain vähän saatavissa. Myöskään ei ole mahdollista löytää tietoja, jotka kuvaisivat kulutusjakauman muotoa vertailukelpoisella tavalla, esimerkiksi niin, että voitaisiin täydentää edellä esitettyä kuviota 1 uusilla havainnoilla. Lisävaikeuksia aiheutuu siitä, että kulutusmittauksen tekniikat vaihtelevat suuresti; eri mais-

Taulukko 4. Raittiiden osuus eri tutkimuksissa Pohjoismaissa vuoden 1975 jälkeen, %

	vuosi								
	1976	77	79	82	83	84	85	86	87
Tanska									
miehet	*	*						3	
naiset	*	*						7	
Suomi									
miehet	9		10			12			
naiset	20		23			27			
miehet				15	16		14		15
naiset				32	30		29		28
Islanti									
miehet			12			8			
naiset			27			18			
Norja									
miehet			11				12		
naiset			20				19		
miehet			11						
naiset			18						
Ruotsi									
miehet			8	*	*	*	*	*	*
naiset			15	*	*	*	*	*	*

* = tutkimus, jossa ei ole tietoja raittiiden osuudesta. Raittiita ovat ne, jotka eivät ole nauttineet alkoholia tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Tanskan kohdalla ovat kyseessä ”täysraititit” (total alcoholende).

Huomautus 1: Suomen osalta ylempi sarja sisältää juomatapatutkimukset vuosilta 1976 ja 1984 sekä pohjoismaisen kyselyn vuodelta 1979; alempi sarja on terveystyöntutkimuksista. Norjan osalta vuoden 1979 ylempät luvut ovat pohjoismaisesta alkoholikyselystä, alemmat saman vuoden norjalaisesta erillistutkimuksesta.

Huomautus 2: Vuosilta 1978, 1980 ja 1981 ei ole kulutus-tutkimuksia, joten nämä vuodet on jätetty pois taulukosta.

sa sovellettuja tekniikkoja on selostettu taulukon 3 laajassa alaviitteessä. Kaikkien näiden varausten jälkeen on taulukon 5 tietoihin suhtauduttava varovaisesti, niin karkeita kuin ne ovatkin.

Näyttää siltä, että naisten osuus alkoholin kulutuksesta on kussakin maassa pysynyt melko vakaana koko tarkastelujakson. Sen sijaan maitten välillä on eroja, jotka eivät luultavasti-kaan johdu pelkästään tutkimusten teknisistä eroavuuksista. Suomessa naisten osuus alkoholin kokonaiskulutuksesta on alempi kuin muissa Pohjoismaissa, ja Tanskassa se on ilmeis-tikin suurin.

Lisähuomautuksena taulukon 5 lukuihin on muistutettava lukujen laskutavasta. Tanskassa

Taulukko 5. Alkoholin kokonaiskulutuksen jakautuminen miesten ja naisten kesken Pohjoismaissa vuoden 1975 jälkeen, %

	vuosi						
	1976	77	79	82	84	85	87
Tanska							
miehet		68				69	
naiset		32				31	
Suomi							
miehet	79		81		80		
naiset	21		19		20		
Islanti							
miehet			76				
naiset			24				
Norja							
miehet			74			71	
naiset			26			29	
miehet			75				
naiset			25				
Ruotsi							
miehet			73	72	69		74
naiset			27	28	31		26

Huomautus 1: Prosentit on laskettu epäsuorasti muista julkaistuista tuloksista, jollei lukuja ole ollut suoraan saatavilla.

Huomautus 2: Norjan ylemmät luvut vuonna 1979 ovat pohjoismaisesta alkoholikyselystä, alemmat saman vuoden norjalaisesta erillistutkimuksesta.

Huomautus 3: Vuosilta 1978, 1980, 1981, 1983 ja 1986 ei ole kulutustutkimuksia tai kulutuksen jakautumisesta ei ole tietoja saatavilla.

osuudet on saatu laskemalla tutkimusta edeltänyttä päivää ja edellistä viikonloppua koskevista tiedoista viikkokulutuserviot, joista osuudet sitten saatiin. Laskelman lähtötietoja ei siis ole valmiiksi julkaistuina. Ruotsissa luvut on saatu arvioimalla kuvioista tarvittavat tiedot; valmiita lukuja laskennan perustaksi ei löytynyt. Tästä syystä ei Ruotsia koskevia tietoja ole esitetty kaikilta niiltä vuosilta, joilta luvut olisivat olleet saatavissa.

Humaltumistiheys

Yhtenäisiä vertailutietoja ei ole esitettävissä humaltumisen tai rajun kertajuomisen tiheydestä. Eri maissa on tietoja siitä, kuinka usein juodaan enemmän kuin jokin tietty määrä ryyppyjä yhdellä juomiskerralla, toisissa taas vastaajilta on kysytty, kuinka usein he juovat niin paljon, että se ”tuntuu hieman päässä”.

Käytetyt drinkkien lukumäärät tai muut rajatkin vaihtelevat. Useimmiten ei ole lainkaan tietoja rajun kertajuomisen useudesta.

KESKUSTELUA

Vaikka käytettävät tiedot ovat hajanaiset, näyttää siltä, että juomatavat ovat olleet Pohjoismaissa koko 10—15 vuoden mittaisen tarkasteluajanjakson melko lailla muuttumattomat. Samanlaiseen tulokseen päädyttiin Suomessa tehdyssä yksityiskohtaisemmassa juomatapaselvityksessä (Simpura 1985): juomatapojen laadulliset muutokset ovat hitaita, mikäli ei alkoholipoliittisessa järjestelmässä tai muissa ulkoisissa olosuhteissa tapahdu suuria muutoksia. Tällaiset muutokset ovat eräänlaisia laboratoriotilanteita juomatapojenkin tutkimisen kannalta. Esimerkiksi kelpaa Suomen alkoholilain uudistus vuodelta 1969, jolloin havaittiin, että uusia juomatapoja syntyi alkoholin saatavuuden parantuessa, mutta että ne tulivat olemassa olleiden tapojen lisäksi eivätkä niiden tilalle. Vastaavanlainen laboratoriotilanne on nyt syntymässä Islannissa ensi vuonna toteutuvan olutuudistuksen yhteydessä, ja siellä on jo käynnistetty uudistuksen vaikutuksia koskeva tutkimus. Itse asiassa myös Tanskan liittyminen EY:hyn vuonna 1972 olisi tarjonnut kiinnostavan tutkimusasetelman, vaikka muutos ei ole ollutkaan raju kertamullistus. Valitettavasti ei ole saatavilla edes tässä esiteltyjen niukkojen tietojen kaltaisia tuloksia Tanskasta ennen vuotta 1972. Myös taloudellisilla ja alkoholipoliittisilla tekijöillä selitetty alkoholin kulutuksen lasku Ruotsissa 1970- ja 1980-luvun vaihteessa on esimerkki hitaasta muutoksesta, joka ei juuri heijastu juomatavoissa. Kaikille Pohjoismaille saattaa kyllä tarjoutua uusia tilaisuuksia alkoholiohjensa muutoksen tutkimiseen, kun EY etenee toimenpiteisiin asti alkoholiverotuksen yhtenäistämisuunnitelmiaan, joiden on määrä toteutua vuonna 1992, ja kun Tanskan lisäksi muutkin Pohjoismaat joutuvat määrittelemään suhteensa Euroopan yhteisöihin.

Tässä esityksessä ovat tulleet selvästi esiin ne ongelmat, joita juomatapatutkimusten vertailussa voi ilmetä niinkin samanlaisten maitten kuin Pohjoismaitten välillä, jotka kaiken lisäksi ovat kiinteässä yhteistyössä alkoholitut-

kimuksen alueella. Tarvetta edes yksinkertaisimpia perusasioita koskevan vertailukelpoisuuden parantamiseen on paljon. Silloin ei tarvitse vielä puhua tiedonkeruukäytäntöjen yhtenäistämisestä eikä yhteisistä, samaa kaavaa soveltavista tutkimuksista, vaan riittää, että voidaan sopia ainakin edellä lueteltujen neljän perusseikan raportoinnista niin vertailukelpoisesti kuin mahdollista. Kysymys on silloin raittiiden osuudesta, juomistiheydestä, kulutusmääristä eri väestöryhmissä — ja samalla kulutusjakauman muodosta — sekä rajun kerta-juomisen tai humalajuomisen tiheydestä.

Alussa asetettiin pohjoismaisessa alkoholi-kyselyssä mukana olleet neljä maata järjestykseen sen mukaan, missä määrin ne edustavat kuviteltua perinteistä pohjoismaista juomatapaa. Tämän juomatavan tunnuspiirteiksi esitettiin raittiiden suurta osuutta ja suhteellisen usein tapahtuvaa humaltumista. Olisi ehkä mahdollista lisätä tähän kolmanneksi naisten pieni osuus alkoholin kokonaiskulutuksesta. Ottamalla Tanskaa koskevat tiedot huomioon saataisiin silloin järjestykseksi se, että Islanti ja Suomi ovat perinteisintä tyyppiä, sitten seuraavat Norja ja Ruotsi, ja Tanska tulee viimeisenä. Kannattaa huomata, että tämä järjestys ei vastaa maitten järjestystä alkoholin kulutusasteikolla: Tanska, Suomi, Ruotsi, Norja, Islanti. Järjestys ei näyttäisi olevan muuttumassa, paitsi ehkä Islannin osalta toteutumassa olevan olutuudistuksen myötä.

Juomatapamuutosten aikamittakaava ei näytä liikkuvan vuosissa vaan mieluummin vuosikymmenissä tai kenties sukupolvissa. Tämän esityksen kattama runsas vuosikymmenkään ei tuonut esiin selvästi tulkittavia kehitys-suuntia. Ilmeisesti riittää, että juomatapatutkimuksia tehdään yksittäisissä maissakin suhteellisen harvoin, mikäli olosuhteiden muutos ei anna muuhun aiheetta. Tällaisella tutkimusaineistolla edes hiukan nykyistä vertailukelpoisemmassa muodossa päästäisiin tyydyttävästi tutkimaan jo varsin kiinnostavia kysymyksiä: alkoholiolojen muutoksen mahdollista yhden-suuntaisuutta eri maissa, kuten on havaittu käyneen sodanjälkeisenä aikana (vrt. Sulkunen 1983), alkoholiolojen muutoksia erityisissä sosiaalhistoriallisissa yhteyksissä tai alkoholipoliittisen järjestelmän muutosten heijastumista

KIRJALLISUUS

(Osassa A tekstissä esiintyvät viittaukset, osassa B pohjoismaisen alkoholikyselyn julkaisut)

A. *Tekstissä olevat viittaukset*

Alanko, Timo: An overview of techniques and problems in the measurement of alcohol consumption. P. 209—226. In: Smart, R. G. & al. (eds.): Research advances in alcohol and drug problems. Vol. 8. New York: Plenum Press, 1984

Allmänhetens alkoholvanor. Rapport från undersökning i Sifos veckobuss. Stockholm: Sifo & Systembolaget, 1986. (Opublicerad rapport)

Bruun, Kjetil & Hauge, Ragnar: Drinking habits among Nordic youth. Helsinki: Alkoholitutkimussäätiö, 1963

Caetano, Raul & Medina Mora, Maria: Acculturation and drinking among people of Mexican descent in Mexico and the U.S. Journal of Studies on Alcohol (1988)

Hansen, Erik Jørgen & Andersen, Dines: Alkoholforbrug og alkoholpolitik. Publikation 145. København: Socialforskningsinstituttet, 1985

Hasin, Deborah & Grant, Bridget F. & Harford, Thomas C.: Alcoholism in the U.S.: On the rise? Paper presented at the 14th Symposium on Alcohol Epidemiology by Kjetil Bruun Society, Berkeley, California 5.—11. 6. 1988

Hauge, Ragnar & Irgens-Jensen, Olav: Alkoholen i Norden. En sammenliknende undersøkelse av bruk av alkohol, holdninger til alkohol og konsekvenser av alkoholbruk i Finland, Island, Norge og Sverige. Bilaga till Alkoholpolitik. Vol. 4. Helsinki 1987. 1987 a

Hauge, Ragnar & Irgens-Jensen, Olav: Age, alcohol consumption and the experience of negative consequences. British Journal of Addiction 82 (1987), 1101—1110. 1987 b

Helgason, Tómas: Alkoholmisbrugets epidemiologi. Nordisk Medicin 99 (1984), 290—293 & 295

Helgason, Tómas: Prevalence and incidence of alcohol abuse. P. 310—319. In: Cooper, B. (ed.): Psychiatric epidemiology. London: Croom Helm, 1987

Helgason, Tómas: Afengisneysluvenjur og einkenni um misnotkun 1874 og 1984. The Icelandic Medical Journal 74 (1988): 4, 129—136. 1988 a

Helgason, Tómas: Aðferðafræðilegur vandi við kannanir á afengisneyslu. Samanburður á niðurstöðurnar póstkönnunar 1984 og símakönnunar 1985. The Icelandic Medical Journal 74 (1988): 4, 137—143. 1988 b

Jonsson, Erlend & Nilsson, Tom: Samnordisk undersökning av vuxna mäns alkoholvanor. Stockholm: CAN, 1972

Knibbe, R. A. & Lemmens, P. H.: Korrelate des Alkoholkonsums in der Schweiz, Deutschland und den Niederlanden. Drogalkohol 11 (1987), 27—41

Nielsen, Kirsten: Danskernes alkoholvaner. Undersøgelser og statistik om alkoholforbrug. København: Alkohol- og Narkotikarådet, 1982

Niemensivu, Helena & Berg, Mari-Anna & Piha, Tapani & Puska, Pekka: Suomalaisen aikuisväestön terveys-

käyttäytyminen. Kevät 1987. Kansanterveyslaitoksen julkaisuja B 1/1988. Helsinki 1988

Nordlund, Sturla: Alkoholdata 1979. Tabellarisk oversikt over resultater fra en intervjuundersøkelse. Reports No. 50. Oslo: National Institute for Alcohol Research (SIFA), 1981

Nordlund, Sturla: Data om alkohol og andre stoffer 1985. Tabellarisk oversikt over resultater fra en intervjuundersøkelse. Reports No. 1/87. Oslo: National Institute for Alcohol Research (SIFA), 1987

Partanen, Juha: Tolerans som ideologi — Reseanteckningar från Danmark. Alkoholpolitik 5 (1988): 3, 185—193

Rapport 88. Alkohol- och narkotikautvecklingen i Sverige. Stockholm: CAN, 1988

Report 87. Trends in alcohol and drug use in Sweden. (Abbreviated version of Rapport 87.) Stockholm: CAN, 1987

Room, Robin: Measuring alcohol consumption in the U.S.: methods and rationales. Paper presented at the ICAA Alcohol Epidemiology Section meeting, Rome 1985

Rootman, I. & Moser, J.: Guidelines for investigating alcohol problems and developing appropriate responses. WHO Offset Publication No. 81. Geneva 1984

Simpura, Jussi: Juomatavat Suomessa ja Skotlannissa I—II. Alkoholipolitiikka 44 (1979): 5 & 6, 225—236 & 269—275

Simpura, Jussi: Drinking habits in Finland and Scotland. A comparison of survey results. The International Journal of the Addictions 16 (1981):7, 1129—1141. 1981 a

Simpura, Jussi: The Scandinavian drinking survey. Construction of indices of alcohol intake. Reports No. 46. Oslo: National Institute for Alcohol Research (SIFA), 1981. 1981 b

Simpura, Jussi (toim.): Suomalaisten juomatavat. Haastattelutkimusten tuloksia vuosilta 1968, 1976 ja 1984. Helsinki: Alkoholitutkimussäätiö, 1985

Simpura, Jussi: Methods of data collection from the general population which relate to alcohol, tobacco and drug use. In: Plant, M. & Keup, W. & Österberg, E. (eds.): Alcohol and drugs. Research and policy. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1988. 1988 a

Simpura, Jussi: Comparison of indices of alcohol consumption in the Finnish 1984 drinking habits survey. Drinking and Drug Practices Surveyor 22 (1988), 3—10. 1988 b

Simpura, Jussi & Fahrenkrug, Hermann & Hyttinen, Marita & Thorsen, Thorkil: Drinking, everyday life situations and cultural norms in Denmark, Finland and West Germany: an experiment with nonactive role-playing. Journal of Drug Issues (1988)

Sulkunen, Pekka: Alcohol consumption and the transformation of living conditions. A comparative study. P. 247—297. In: Smart, R. G. & al. (eds.): Research advances in alcohol and drug problems. Vol. 7. New York: Plenum Press, 1983

Österberg, Esa & Gudmundsdóttir, Asa & Helling, Stig & Hibell, Björn & Nordlund, Sturla & Reinås, Knut T. & Thorsen, Thorkil: Unrecorded alcohol consumption

in the Nordic countries. Paper presented at 35th International Congress on Alcoholism and Drug Dependence, Oslo 31. 7. — 6. 8. 1988.

B. Vuoden 1979 pohjoismaisen alkoholikyselyn aineistoon perustuvat julkaisut

Hauge, Ragnar & Irgens-Jensen, Olav: Scandinavian drinking survey: Sampling operations and data collection. SIFA-stensilserie 44. Oslo: Statens institutt for alkoholforskning, 1981. 1981 a

Hauge, Ragnar & Irgens-Jensen, Olav: Scandinavian drinking survey: Demographic variables and representativeness of samples. SIFA-stensilserie 45. Oslo: Statens institutt for alkoholforskning, 1981. 1981 b

Hauge, Ragnar & Irgens-Jensen, Olav: The relationship between alcohol consumption, alcohol intoxication and negative consequences of drinking in four Scandinavian countries. SIFA-stensilserie 82. Oslo: Statens institutt for alkoholforskning, 1984. 1984 a

Hauge, Ragnar & Irgens-Jensen, Olav: Use of alcohol and the negative consequences of such use among men and women in four Scandinavian countries. SIFA-stensilserie 88. Oslo: Statens institutt for alkoholforskning, 1984. 1984 b

Hauge, Ragnar & Irgens-Jensen, Olav: Age, alcohol consumption and the experience of negative consequences of drinking in four Scandinavian countries. SIFA-stensilserie 3/86. Oslo: Statens institutt for alkoholforskning, 1986

Hauge, Ragnar & Irgens-Jensen, Olav: Alcohol consumption and the experiencing of positive consequences of drinking in four Scandinavian countries. SIFA-stensilserie 2/87. Oslo: Statens institutt for alkoholforskning, 1987

Hibell, Björn & Nilsson, Tom: Scandinavian drinking survey: Amounts and patterns of alcohol intake. Manuscript 1987

Järvinen, Margaretha & Ólafsdóttir, Hildigunnur: Naisten juomatavat Pohjoismaissa. Alkoholipolitiikka 49 (1984): 6, 292—304

Järvinen, Margaretha & Ólafsdóttir, Hildigunnur: Kvinnors dryckesmönster. S. 79—99. I: Järvinen, M. & Snare, A. (red.): Kvinnor, alkohol och behandling. NAD-publikation 13. Helsingfors: NAD, 1986

Mäkelä, Klaus: Scandinavian drinking survey: Construction of composite indices of drinking attitudes and personal experiences related to drinking. SIFA-stensilserie 47. Oslo: Statens institutt for alkoholforskning, 1981

Mäkelä, Klaus: Permissible starting age for drinking in four Scandinavian countries. Journal of Studies on Alcohol 45 (1984), 522—527

Mäkelä, Klaus: Attitudes towards drinking and drunkenness in four Scandinavian countries. Annals of the New York Academy of Sciences 472 (1986), 21—32

Mäkelä, Klaus & Simpura, Jussi: Experiences related to drinking as a function of annual intake and by sex and age. Drug and Alcohol Dependence 15 (1985), 389—404

Simpura, Jussi: Scandinavian drinking survey: Construction of indices of alcohol intake. SIFA-stensilserie 46. Oslo: Statens institutt for alkoholforskning, 1981

Simpura, Jussi: The optimal classification of annual alcohol consumption in the Scandinavian drinking survey. SIFA-stensilserie 1/85. Oslo: Statens institutt for alkoholforskning, 1985. 1985 a

Simpura, Jussi: Results on the relationship between the level of alcohol consumption and the shape of consumption distribution by sex and age in four Scandinavian countries: A data report. SIFA-stensilserie 3/85. Oslo: Statens institutt for alkoholforskning, 1985. 1985 b

Simpura, Jussi: Composition of extreme populations with respect to drinking: Abstainers and the lightest and

heaviest drinkers in four Scandinavian countries. SIFA-stensilserie 6/85. Oslo: Statens institutt for alkoholforskning, 1985. 1985 c

Simpura, Jussi: Beverage-specific drinking patterns in four Scandinavian countries: Variation within homogeneous cultures. SIFA-stensilserie 7/85. Oslo: Statens institutt for alkoholforskning, 1985. 1985 d

Simpura, Jussi & Österberg, Esa: Juomatapojen alueelliset erot Suomessa vuonna 1979. Alkoholipolitiikka 47 (1982): 4, 235—246.

English Summary

Jussi Simpura: Juomatapojen muutossuuntia Pohjoismaissa 1970-luvun puolivälin jälkeen (Trends in drinking habits in the Nordic countries since the mid-1970s)

The paper summarizes basic findings from the 1979 Scandinavian drinking survey, and completes this information with results from other drinking habits surveys made since the mid-1970s. Studies from Finland, Denmark, Iceland, Norway and Sweden are reviewed. The studies from Denmark are of particular interest here, as

Denmark has not participated in earlier comparative Nordic research. The period since the mid-1970s has not included any radical changes in drinking patterns in any of the Nordic countries. Nor has the alcohol control policy system been reformed in any of the countries. This kind of comparison faces severe problems because the studies are not technically comparable. More attention should be paid to comparability, at least on the crudest and most general level.

Alkoholipolitiikka Vol. 53: 283—293, 1988